

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Hænderne og Røsten i Rom og Jerusalem

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Hænderne og Røsten i Rom og Jerusalem", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1859_1256-txt-shoot-idm105.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Hænderne og Røsten i Rom og Jerusalem.

(N. F. S. Grundtvig.)

“**R**østen er Jakobs, men Hænderne er Esaus”.

Med dette verdensberømte Ord udtrykte den gamle *Isak* aabenbar en langt *dybere* Sandhed, end man hidtil fandt deri, og sagtens dybere end han selv vidste, skøndt det er klart, at *dersom* han virkelig lod sig *skuffe* af *Hænderne*, da var det, fordi han, ligesom *Esau*, som *Romerne*, og som alle *Verdens-Folkene*, troede “*Hænderne*” bedre end “*Røsten*”. Naar vi nemlig betragter de menneskelige Vilkaar i det sande Lys, som oplyser hele det til Verden komne Menneske, da seer vi strax, at der er for *Mennesker* hverken meer eller mindre end *to* Slags *Virkelighed* med tilsvarende *Virke-Kredse*, nemlig *Mundens* og *Haandens*, som, da de begge er *menneskelige*, ingenlunde udelukke hinanden, men har dog i denne Verden meget ondt ved at forliges, og strides derfor sædvanlig paa Liv og Død om *Herredømmet*, hvorfor *Odin i Havamaal* siger meget vittig, at “*Haand og Mund*” er *to Enherier*, altsaa valhalliske *Medbeilere*, som daglig slaar hinanden ihjel, men staaer ogsaa daglig op til Kampens Fornylse.

Naar vi nu i *Menneske-Slægts* store *Levnetsløb* vil betragte denne mageløse Kamp og dens Indflydelse paa *Menneske-Livet* og dets *Oplysning*, da viser den sig vel klarest i *Motsætningen* mellem *Bogstav-Skriften*, som er *Haandens*, 206og *Tale-Røsten*, som er *Mundens* Værk, da de aabenbar strides om, hvem der skal beholde *Ordet*, men det er dog kun et *Syn* for *Bogorme*, saa vi maa heller fæste Øie paa den store *Skueplads*, hvor *Hænderne* kæmper med *Røsten* om, hvem af dem der skal *beherske* *Livet* og *Lys*et og dermed hele *Verden*.

Naar vi nu siger: *Røsten* er *Jerusalems* men *Hænderne* er *Roms*, da har vi dermed kun nævnet en verdenshistorisk *Kiends- Gierning*, som hele den oplyste Verden nødes til at indrømme, og vil i det mindste endnu heller ikke krympe sig ved, da den endnu hylder den *Romerske* Oplysning, at *Hænderne* har den *Stærkeres Ret* til at raade over *Røsten*, og dermed, saavidt det er *Mennesket* mueligt, over hele Verden.

Hermed staaer vi midt i *Christen-Folkets* uforligelige Strid med alle *Verdens-Folkene* i *Oplysnings-Sagen*, og da især i *Oplysnings-Tiden*, thi *Christen-Folket* bygger ei blot paa den *Grundsætning*, at *Røsten* med *Aandens Ret* ogsaa har den *Stærkeres Ret* over *Hænderne* og dermed over hele Verden, men *Christen-Folket* erklærer sig selv for en *Skabning* af *Aandens Røst*, som gienfødtes i *Jerusalem* og udgik derfra paa glødende *Tunger* til *Verdens Ende*, saa der skal ikke være nogen *Vraa*, hvor jo *Røsten*, trods al *Verdens* Hænder, skal høres, saa i *Christen-Folket*, som en udødelig *Kæmpe*, fører *Menneske-Røsten* sin gamle Kamp med den selvraadige og herskesyge *Menneske-Haand*, i det Haab, at den, sammensmeltet med *Guds-Røsten*, skal omsider vinde af207giørende *Seier*, som skrevet staaer: *Himmel og Jord* skal forgaae, men *mine Ord* skal ikke forgaae.

Uforgængeligheden, det er nemlig det eneste visse *Kiendemærke* paa den *sande Virkelighed*, saa *Alt* hvad der omsider slides op, var det end først i *Millioner Aar*, det var dog *ikke* den *ægte Virkelighed*, som skrevet staaer: selv *Himlene* ældes, de skal omskiftes som et *Klædebon*, men *dine Aar* faaer aldrig *Ende*, saa at *dersom Røsten* og *Troen* derpaa engang sledes op, men *Haanden* og det *Haandgribelige* ikke, saa havde *Haanden* vundet, ligesom i modsat *Fald Røsten* vil have vundet, hvortit den saa end syndes kvalt i *Struben* af stærke *Næver*.

Reiser vi saa i *Tankerne* til *Rom* og til *Jerusalem*, som de nu er, da finder vi vel, at *Tiden* har taget haardt paa dem *Begge*, saa *Ingen* af dem har *Udsigt* til den *Evighed*, de engang gjorde sig *Haab* om; men hele *Verden* er dog enig om, at *Jerusalem*, der kun er som en *Skygge* af sig selv, skiælvende for de *Voldsmænds* Hænder, der ikke agter *Røsten* for mere end hvad de træde paa, den er *ingen Ting* ved *Siden* ad det stolte *Rom*, der vel ikke længer haandgribelig behersker *Verden*, men er dog endnu *Hovedsædet* for hvad *Verden* kalder den mægtigste *Røst* paa *Jorden* i *Haandens* *Skygge*, og er *Hovedsædet* for *Haandens* skønne *Konster*, hvis *Dyrkelse* er den eneste, den store *Verden* nu tilskriver “*Aand og Sandhed*”. Lægger vi nu hertil, at den *Romerske Betragtning* af *Menneske-Livet*, hvori *Hænderne* er *Hoved-Sagen*, er saa vidt udbredt og saa vel grundfæstet som baade *Pavedømmet* og *Latin-Skolen*, da kan *Hændernes* *Seier* over *Røsten* let 208(som den *udøvende* *Magts* over den *lovgivende*) synes ligesaa afgjort, som *Roms* over *Jerusalem*, i de *Dage*, da *Keiser Augustus* i *Rom* udgav den *Forordning*, hvorefter den høitfrugtsommelige *Guds-Ords* *Moder* maatte slæbe sig frem fra *Nazaret* til *Bethlehem*, for at føde i en *Stald* og svøbe i en *Krybbe*, eller da den *Romerske Statholder* i *Jerusalem*, *Pontius Pilatus*, lod *Ordet*, som var blevet *Kiød*, hudstryge og korsfæste.

Dette mener den oplyste Verden ogsaa virkelig, og *Christen-Folket* har ingen Grund til at trættes med Verden derom, da vi godt, uden at opgave det mindste af *Røstens Ære* eller af vort Haab om dens endelige Seier, kan svare: lad saa være, at den *haandfaste* romerske Betragtning maaskee nu er den afgjørende Seier over den *jødisk-christelige, aandsfaste* Betragtning af Mennesket og hele Verden som *Ordets Odel* og *Røstens Arv, lige saa nær* som *Roms* dens verdslige Arm var sin Seier over *Israel*, Guds aandelige Kæmpe, da *Christus* blev født, og da han blev korsfæstet; saa fulgde deraf jo ikke mere, end at *enten* var Menneske-Røsten med Aand nu saa lav, at den maatte have gode Stunder til at hæve sig, før den igien kunde vise Verden sin Kraft, eller at den, i værste Fald, var sunket i Jorden som den *Korsfæstede*, saa der maatte en *Paaske-Morgen* til at bøde paa Langfredags-Mulmet; men om en af Delene end nys har været Tilfældet, saa er det dog ei længer saa; thi *Røsten* løfter sig nu paany saa kongelig, at har den nys været spæd, da er den voxet en guddommelig Væxt, eller var den nys begravet, da er den seierrig opstanden. Vel tør vi ikke i denne Henseende 209beraabe os paa hvad man i Verden kalder "*Folkets Røst*", der i vore Dage synes idelig at byde *Næve-Retten* i Fyrste-Magten Trods, og ligesaa lidt paa hvad man i Verden kalder "*Kirkens Stemme*", thi hvor *Røsterne* viser, det er dog ikke paa *Aanden*, men paa *Haanden* de stoler, ligesom *Zeus* paa de *Hundred-Armede*, der er det altid igunden *Haanden*, som vinder baade Magten og Æren. Hvor derimod *Christen-Folket* frit opløfter *Røsten* til at forherlige *Aanden* og fordømme *Næve-Retten* med de lange Arme, som en Ret til at lukke *Munden*, der beviser det unægtelig, at endnu lever *Røsten* og har Mod til at prøve, *hvem* der er stærkest.

Uagtet det imidlertid kun er til *Enden*, det kan vise sig, om *Haanden* eller *Røsten* igunden har den *Stærkeres* Ret, saa er "*Ret*" dog i sig selv noget, der ikke beroer paa Styrke eller Overmagt, men kun paa "*den evige Sandhed*", som altid har *Ret*, og borger sig selv for *Almagten*, da Alt hvad der er *udenfor* Sandheden, hvor *virkeligt* det end kan synes, dog nødvendig er *falsk*, og maa, naar det kommer for *Lyset*, i alle Maader *blottes*, og paa een Gang miste al den *Ret* og al den *Magt*, som det kun paa Sandhedens Bekostning *syndes* at have.

Rets-Spørgsmaalet mellem Hænderne og *Røsten*, og dermed mellem den *haandfaste* og den *aandelige* Betragtning og Brug af *Menneske-Livet*, beroer da aabenbar paa det Forhold, hvori de staaer til den *evige Sandhed*, og da *Pilatus* vendte det store *Sandheds-Vidne* Ryggen med det haanlige Spørgsmaal: "*hvad er Sandhed!*" da udtrykte han uforbederlig de *selvraadige* og herske210syge Hænders afgjort *fiendtlige* Forhold til den *evige Sandhed*, som da nødvendig maa være *giensidigt*, saa de Hænder, som vil beherske *Røsten* og hele Verden, maa nødvendig have den *evige Sandhed imod* sig, hvis der er en *evig Sandhed*, hvad dog ikke kan *nægtes* uden dermed at *bekræftes*, da jo saa *Benægtelsen* af den *evige Sandheds* Tilværelse, maatte selv være den *evige Sandhed*, hvis Utilværelse den paastaaer, og røber sig derved i *soleklar* Selvmodsigtelse som den *vitteLige Løgn*. Derfor seer vi ogsaa, at da *Haanden* første Gang gjorde Oprør mod *Røsten* midt i *Paradis*, og plukkede af det *forbudne Træ*, da var det i Forbindelse med den grove og vitterlige *Løgn*: det er ikke sandt hvad *Gud* har sagt, thi det var jo en vitterlig *Løgn* og *Sandheds-Fornægtelse*, da det er soleklart, at *enten* maatte der *ingen* sand *Gud* være til, og da havde Han heller ikke sagt noget, eller ogsaa maatte det være sandt, hvad den *sande Gud* sagde.

Det er i Følelsen heraf, at den *falske* Oplysning, der forudsætter det *Haandgribelige* som det eneste *Virkelige* for Mennesker, og vil dog, om mueligt, bevare *Skin* af *Ærbødighed* for *Sandhed*, er kommet paa det fortvivlede Indfald, at *benægte* *Menneske-Ordets* Bekvemhed til at udtrykke Menneskets inderste og dybeste *Tanker*, hvoraf da skulde følge, at man godt kunde soleklart *modsig* sig selv, uden dog derved at gribes i vitterlig *Løgn*, da man kunde trække sig tilbage til det *Uudsigelige*, der nok skulde kunne være sandt, skjøndt det kun lod sig udtrykke med *Løgn*; men dette Indfald er 211jo reent fortvivlet, fordi man derved rask *udsiger* hvad man selv kalder *Uudsigeligt*, og vil vedblive at give os *Oplysning* om *Altings* Grund med det *Ord* man erklærer *udueligt* dertil, saa *Selv-* Modsigelsen bliver saa grov, at man *ligesom* med Hænder kan tage og føle paa den, og endelig, fordi intet Menneske, der elsker *Lys*, kan tage for *Oplysning* hvad der med *Flid* indhyller *Menneske-Livet* i et uigiennemtrængeligt *Mørke*, da vi alle veed med os selv, at det *Sanddru* hos os søger *Lyset*, medens det *Falske* kun kan trives i *Mørke*.

Naar nemlig Verden lader, som den slet ikke vidste, hvad *Sandhed* i sig selv er og at *Ordet* er ligesaa vel *skikket* som *skabt* til at udtrykke det *Usynlige*, som det er, da veed vi dog med os selv, at alle Mennesker baade kan og bør vide det, da vi jo alle, som kan tale, ogsaa kan *udsige* hvad vi *tænker* og *troer* om os selv og hinanden, og at *Sandhed* netop er Udtalelse af det *Virkelige*, som det er, saa at naar vi omtaler vor *Tro* og *Tanke*, som vi veed, de ikke er, da lyve vi vitterlig. Dette er den *sande Samvittighed*, som Mennesket vel kan fornægte, fordi han kan lyve, men aldrig blive kvit, fordi al *aandelig* *Sandhed* er *evig*. Følelsen heraf og den derfra *udspringende* Frygt for *Helvede* eller *evig Fordømmelse*, hvor *Ormen* ikke dør og *Ilden* aldrig slukkes, den var det, som nødte den *falske* Oplysning til at *fornægte* det *evige Liv* og kaste sig i *Armen* paa den *evige Død*, som *Fredens* sikke Havn; men dermed satte den sig i aabenbar *fiendtligt* Forhold ei blot til den *levende Gud*, men ogsaa til hele *Menneske-Livet*, som den be212tog sit *Maal*, sit *Haab* og sin *Trøst*, saa det maatte enten føre til, at *Menneske-Livet* blev et fortvivlet *Helvede* paa *Jorden*, eller at *Menneske-Livet* benægtede sig selv som det vitterlig er, og udgav sig for et *vanskabt Dyreliv*, der, ved at rense sig selv for alt *Menneskeligt*, maatte stræbe at tilbagevinde sin *dyriske* Uskyldighed og *Ligegyldighed* for *Liv* og *Død*, som for *Tid* og *Evighed*.

Af alt *Usynligt* beholdt da *Haands-Begrebet*, som et *Haandværks-Begreb* om Menneske-Livet, kun *Løgnen*, *Mørket* og *Døden* paa sin Side, og kunde ikke engang tilskrive dem *Virkelighed*, uden at benægte sin egen *Grundsætning* om det *Haandgribelige*, som det eneste *Virkelige* i Modsætning til alt det *Uhaandgribelige*, følgelig baade til Sandhed og Løgn, baade til Lys og Mørke, baade til Liv og Død, og at vi har sluttet rigt, det viser baade den *Romerske* saakaldte *Oplysnings-Tid*, fra *Julius Cæsar* til *Didrik af Bern*, og den tilsvarende *Tid*, især i de *Romanske* Lande, fra *Ludvig den Ellefte* til *Ludvig den Attende*.

Allerede heraf maatte man formode, at *Røsten* fra *Jerusalem*, der altid havde *Hænderne* fra *Rom* imod sig, baade først og sidst har *Sandheden*, *Lyset* og *Livet* med sig, som skrevet staaer: jeg er *Sandheden* og *Livet* og atter: jeg er *Verdens-Lyset*, og jo mere vi kiender til *Jerusalems* og *Christen-Folkets* Historie, des klarere bliver denne Forbindelse os, og des upaatvivleligere bliver vort *Seiers-Haab*, hvor mørke end de nærmeste Udsigter maatte være.

213Betænker vi saaledes, at Keiser *Augustus* i *Rom* og *Jesus Nazaræus*, *Jødernes Konge* i *Jerusalem*, var *samtidige*, og at, trods den gennemgribende Forskiel mellem *Verdens-Keiseren* og *Kongen*, hvis Rige var ikke af denne Verden, disse to, i hele den dannede Verden navnkundige Mænd, dog virkelig var hinandens **Medbeilere** til Navn af den store *Freds-Fyrste*, kommet i *Tidens Fylde*, med det længe attraaede, savnede og forventede *Gyldenaar*, og vilde begge *tilbedes* som den *guddommelige* Frelser, der maatte følges med uindskrænket *Tillid*, paa den ny Bane fra *Mørket* til *Lyset*, fra *Splid* til *Enighed* og til den rolige Nydelse af *Livet* i hele dets *Fylde*; naar vi betænker det, og lægger Mærke til *Udfaldet*, da seer vi klarlig, at *Haands-Begrebet* paa sit *Romerske* Høisæde, som Skriften kalder *Satans Stol*, blev saa dybt beskæmmet, som det vel paa Jorden var mueligt, af *Mund-Begrebet* i *Jerusalem*, med Korset til sit *Høisæde*, som Skriften kalder *Naade-Stolen* i Blodet. Medens nemlig *Verdens-Keiseren* i *Rom* paa sin *Dødsseng* maatte nøies med den Trøst at have spillet sin *Rolle* i det store *Skuespil* udmærket, da havde *Jødernes Konge* i den anden Verden sit *Paradis* at dele selv med en bodfærdig Røver, og hvor høit man end vilde skatte *Oplysningen*, *Freden*, *Velstanden* og *Livsnydelsen* i Keiser Augusts saakaldte *gyldne Tid*, saa blev det dog lige vist, at for *Menneske-Livet* har der aldrig været en sørgeligere *Tid* end den, der udviklede sig under *Tilbedelsen* af Keiser *August*, under den *Oplysning*, der *forgudede* ham, og 214under den *Tingenes Orden*, som han grundede paa *Næve-Retten*, medens man, paa den anden Side, hvor lidt man end troede paa *Christi* Opstandelse og *Himmelfart* og paa den *Helligaands* Udgydelse over hans *Apostler* med glødende *Tunger*, ei kan miskiende, at under *Christi* *Tilbedelse*, som *Guds-Ordet*, der blev *Kiød*, under den *Oplysning*, der var i *hans Aand*, og under den *Tingenes Orden*, som han grundede, opblomstrede *Menneske-Livet* i den ædleste, lyseste og glædeligste *Skikkelse*, som det nogensinde, siden *Synden* og *Døden* kom til Verden, har havt under *Solen*, saa vi siger med *Rette*, at Forskiellen mellem *Tids-Fylden*, *Gyldenaar*, *Freden* og *Oplysningen*, i *Jerusalem* og i *Rom* er Forholdet mellem det *Ægte* og det *Uægte*, det *Sande* og det *Falske*, *Virkeligheden* og *Skinnet*.

At nu *Romerne* meget let kunde komme til at hylde den *falske* *Oplysning*, der vil *bortforklare* baade *Guds* evige *Liv* og hele det *Menneske-Liv*, der forudsætter dette evige *Liv* og attraaer *Deelagtighed* deri, og vil forklare hele *Verden* og *Dyre-Livet*, selv i den menneskelige *Skikkelse* med *Selv-Bevidsthed*, *Mund* og *Mæle*, af *Haandværks-Begrebet*, aldeles *haandværksmæssig* (mekanisk), det maae vi *forsaavidt* kalde *naturligt*, som det saakaldte *Romer-Folk*, efter sin egen *Beskrivelse*, fra sin *Tids-Fødsel* til sin *Tids-Fylde*, fra sin spæde *Barndom* giennem hele sin *Ungdom* og *Manddom*, havde, saavidt mueligt, ført et selv-klogt *Rovdyrs-Liv* og udrettet alt deres *Storværk* med *Hænderne*, og derved havt *Lykke* til at indtage baade *Ægypten*, *Karthago* og *Grækenland*, ja hvad 215de kaldte *hele Verden*, saa dette *Folk* maatte jo vel fristes til at sige med *Senakerib*: hvilken af alle *Hedningernes Guder* har vel kunnet frelse sit *Land* af min *Haand*? ja, til at spørge med *Pharao*: hvem er den *Jehova*, hvis *Røst* jeg skulde lyde? men dog hører vi paa den *Romerske Høvedsmand* i *Kapernaum*, at selv *Romere* kunde det slaae, at *Røsten* af det mundlige *Ord* havde dog igrunnen baade *Ret* og *Magt* til at raade over *Haanden*, som skrevet staaer: *siig* kun et *Ord!* thi *siger* jeg til min *Tiener*: *gjør* det! saa *gjør* han det.

Hvorledes derimod den *haandværksmæssige* *Oplysning* og ligesaa umenneskelige som ugudelige *Bort-Forklaring* baade af *Gud* og *Menneske*, blev herskende midt iblandt os, hele *atten Aarhundreder* efterat den levende *Gud* og det *guddommelige* *Menneske-Liv* havde aabenbaret sig med *Herlighed*, da *Ordet* blev *Kiød*, og havde bevist sig selv med *Liv* og *Lys*, overalt hvor *Christi Evangeliums Røst* blev hørt, uden at al *Verdens* *Hænder* kunde forhindre det, det er vistnok svart at forstaae, men det er ligefuldt en urokelig *Kiendsgjerning*, som vi ikke blot maae lade staae, men maae tage for gyldigt *Beviis* paa al den *virkelige Kraft*, som *Storværket* krævede. Den *Romerske Oplysnings* *Gienfødselse* og *Triumph* over den *Jødisk-Christelige* *Betragtning* af *Gud* og *Verden*, og navnlig af *Menneske-Livets* *Forhold* til *Gud*, *Verden* og sig selv, lader sig vist heller ikke grundig forklare blot af *Pavedømmet*, *Tyrkiet*, *Slave-Folkene* og *Latin-Skolen*, der, ligesom *Romerne*, syndes at have 216indtaget hele den dannede Verden med *Hænderne*, ligefra den høitidelige *Haands-Paalæggelse*, ned til *Hverdags-Afretningen* med *Stokken* og *Tampen*, *Ørefigen* og *Haandtager*, men det samme var *Tilfældet* med den *Romerske Oplysning* i sin *Hjemstavn*, der, ligesaa lidt som det *Romerliv*, der bar dem, lader sig forklare uden af en *virkelig Aand*, som *Romerne* selv kaldte *Verdens-Sjælen* (*anima mundi*), som man nu sædvanlig kalder *Natur-Aanden*, og som Skriften ogsaa blandt andet kalder *Verdens-Guden* og *Luft-Aanden*, men brændemærker som den gamle *Slange* og *Løgnens Fader*. Vistnok brød den *Romerske Oplysning* i det *attende Aarhundrede* *Staven* over *alle Aander* uden *Undtagelse*,

som *virkelige* Væsner, men de benaadede dog Verdens-Aanden igien under Navn af den selvstændige og selvraadige *Fornuft*, der i hele sin Uvirkelighed skulde kunne virke Umueligheder, saa det var kun en *Selv-Modsigelse*, man tillod sig, efter det da gjældende Ordsprog: min *Mund* er i mit *Brød*, den *skal sige* hvad jeg vil, ligesom jo Kopernikanerne endnu vil true os til at sige, *baade* at Solen staaer op og gaaer ned, og at Solen *hverken* staaer op *eller* gaaer ned. Det gjælder nemlig fremfor alt om *Selv-Modsigelsen*, som den aandelige Daarekiste, at det er kun det første Skridt, som koster, thi naar man først tænker og siger, at man modsiger *ikke* sig selv, skiøndt man siger det *Modsatte* om sig selv, fordi *Ordet*, hvori Tanken *udtrykker* sig, ikke kan *udtrykke* Tanken, da er aabenbar ethvert Ord spildt paa den *Haand* eller *Aand* eller *Fornuft*, som truer Munden til at vrævle i det Uendelige.

217 Denne Følelse udbreder sig imidlertid ogsaa daglig mere i det *nittende* Aarhundrede, saa snart vil det kun være de selvklogeste Haand værks-Folk, der finder det dybt sagt af Bonden, da man fandt hans Hane *umælede*, skiøndt den var solgt for en god *Taler*: ja, *taler* han *ikke*, saa *tænker* han desmere, og naar kun *Røsten*, som Ordet i sin Kraft igien erkiendes for *Tankens* eneste levende *Udtryk*, da vil *Christen-Folket* paany kunne, om ikke tale sig *tilrette* med Verden, saa dog tale sammen med den paa *Aandens* Enemærker, og lade den føle Kraften i den *Røst*, som vi kalder "*Jakobs*", fordi den giennemtoner hele Israels Folkeliv, og udgik fra *Jerusalem* til Jorderigs Ender, og det skal da ikke længer være noget Spørgsmaal, om *Christne* maa tage *Ordet* ved Daaben og Nadveren for den *Herrens Røst* til sig, hvorom der staaer skrevet: Timen er kommet, da de Døde skal høre Guds-Søns *Røst*, og de, som høre den, skal leve; men Spørgsmaalet skal kun være, som det har været fra Begyndelsen, om den *Røst* med *Aand*, som er i *os*, er *stærkere* end den *Røst*, som er i *Verden*, og som vil altid have en "*verdslig Arm*", hvorpaa den igrunden stoler, men som den dog herefter, i en bedre oplyst Verden, kun nødig vil *blotte*, fordi det er blevet klart, at *Røsten*, ligesaa *uhaandgribelig* som *Aanden*, ligesaalidt som *Aanden* kan røres eller rammes af nogen *Haand* eller noget *haandgribeligt* Sværd, saa at *Haanden*, naar den allerkraftigst hævner sig paa *Munden*, dog kun, ligesom Straadøden nedbryder et *Redskab* for Aan²¹⁸den og *Røsten*, som *nyfødte* Munde sagtens til Verdens Ende, ligesom hidtil, vil erstatte.

Saaledes vil den Tid forberedes, da *et Folk* vil staae op mod *et andet Folk* i *Aanden*: Verdens-Folket med en opladt Mund, der taler stolte Ord mod Himlene og alle deres Indbyggere, og *Christen-Folket*, der paa Himlens Vegne taler milde Ord til *Jorden*, men Hads-Ord mod *Helvede* og hele dets staaende Hær, og da vil det i en ægte Ragneroks-Kamp blive *soleklart*, hvad der igrunden altid har været en afgjort Sag, at *ikke Løgn*, men *Sandhed* har den *Stærkeres* Ret, og at, som skrevet staaer: *af dine Ord* skal du *frikjendes* og af dine Ord skal du dømmes.

See, det vil de Lærde, saalænge de snakker pluddervælsk, kalde Kampene mellem "*Naturens* og *Historiens*" *Aand*, men vi, som skal kalde alt ved sit rette Navn, vi kalder det Kampen mellem det *falske* og det *sande* Verdens-Lys!